

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У КООПЕРАТИВНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

А. В. Лапін, к. е. н.

Житомирський національний агроекологічний університет

Постановка проблеми. Функціонування ринків значною мірою залежить від того, наскільки економічні агенти володіють інформацією про ринок, умови угоди, товар тощо, а також, наскільки ця інформація є релевантною. За відносно значних обсягів інформаційних потоків, достовірної аналітичної інформації щодо учасників ринку вкрай мало. Важливими елементами формування системи інформаційного забезпечення підприємств є упровадження в їх повсякденну роботу сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій та створення єдиного інформаційного простору, зорієнтованого на забезпечення ефективної взаємодії підприємств. Відтак, проблема інформаційного забезпечення кооперації підприємств набуває актуальності.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні і практичні питання, пов'язані з інформаційною оцінкою діяльності вертикально інтегрованих структур, знайшли своє відображення в наукових працях багатьох закордонних та вітчизняних вчених-економістів. На сучасному етапі розвитку процесів вертикальної інтеграції з позиції інформаційного забезпечення викликає зацікавленість інституціональна теорія, згідно з якою в якості одиниці аналізу використовується транзакція, а не товари або послуги. В неінституціональній теорії, підприємство являє собою мережу довготривалих відносин (зв'язків), які об'єднують виробничі та інформаційні фактори в єдину організаційну структуру [8; 11; 12;]. Завдяки такому підходу до організації діяльності підприємств, виникає необхідність закріплення таких відносин в об'єднанні суб'єктів господарювання.

Методи дослідження. При дослідженні використано загальнонаукові та спеціальні економічні методи, що забезпечують достовірність отриманих результатів, зокрема, такі, як: абстрактно-логічний – для формування і узагальнення теоретичних та методичних засад інформаційного забезпечення процесу кооперації; економіко-статистичний – для аналізу масових даних щодо сучасного рівня розвитку підприємств аграрного сектора, стану їх інформаційного забезпечення.

Інформаційною базою дослідження є відповідні положення законодавчих та нормативних актів України, офіційні матеріали

Державної служби статистики України, фінансова і виробнича звітність підприємств, наукові праці вітчизняних, зарубіжних науковців і фахівців з проблеми дослідження, матеріали глобальної мережі Internet.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом науковою спільнотою активно вивчаються та досліджуються окремі аспекти значення інформації та інтелектуальних ресурсів при забезпеченні конкурентоспроможності компаній [1; 3], місця та ролі інформаційних технологій у системі менеджменту на підприємстві [2; 5], способів управління інформаційними ресурсами та запровадження стратегічних рішень на основі та з використанням інформаційних технологій для забезпечення успішного розвитку підприємств [7].

Інформатизація діяльності є пріоритетним завданням для суб'єктів господарювання, які прагнуть оптимізувати свою діяльність з мінімальними виробничо-фінансовими витратами. Важливу роль у процесі інформатизації діяльності сучасного підприємства відіграє комплексне поєднання інформаційних потоків щодо маркетингового ланцюжка просування продукції (табл. 1).

Таблиця 1

**Групи інформаційних потоків маркетингового ланцюжка
просування продукції підприємствами України, 2016 р.**

Групи інформаційних потоків	Кількість підприємств	% використання *
Рекламування роботи підприємства (його товарів, послуг)	6519	15,7
Отримування відгуків клієнтів або надання відповідей на їх запитання	5497	13,2
Залучення контрагентів у розвиток або інновацію товарів та послуг	3703	8,9
Співпраця з контрагентами або іншими організаціями (державними органами, громадськими організаціями тощо)	6155	14,8
Наймання працівників	3732	9,0
Обмін поглядами, думками або знаннями усередині підприємства	4223	10,2

*Примітка: загальна кількість підприємств при проведенні дослідження – 41597 од.

Джерело: розраховано за даними Державного комітету статистики України [4].

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в управління господарюючими об'єктами має здійснюватися на основі

результатів аналізу інформаційних потоків підприємств. Тобто, з'ясувавши проблеми отримання та розповсюдження інформації у основних сферах, що формують вертикально інтегрована структуру, виділивши серед них найбільш вагомі, можна розробити рекомендації щодо структуроутворюючого процесу. Визначивши основні недоліки організації інформаційного забезпечення підприємств, що можуть бути залученими до інтегрованої структури, можливо знівелювати дію інформаційної асиметрії шляхом побудови структурно-функціональної моделі управління об'єднанням.

Інформаційне забезпечення є тією ланкою, що з'єднує виробничі підприємства, аграрну науку та освіту, органи управління аграрним сектором, надаючи можливість сільськогосподарським товаровиробникам користуватися розподіленими та централізованими інформаційними ресурсами. Виходячи з цього, важливого значення набуває визначення положень щодо реорганізації в аграрному секторі системи інформаційного забезпечення, яка задовольняла б потреби в інформаційно-комунікаційному обслуговуванні сільськогосподарських товаровиробників, переробних підприємств, збутових організацій та інших учасників аграрного ринку.

Інноваційний вектор розвитку вітчизняного виробництва та забезпечення диверсифікації економіки в цілому потребує впровадження нових методів роботи з інформацією. Формування інформаційної інфраструктури підприємств з вертикальною формою інтеграції передбачає створення загального інформаційного простору між учасниками об'єднання, забезпечення підтримки всіх стадій просування продукту. Для організації такої взаємодії у процесі вертикальної інтеграції створюється інформаційна інфраструктура об'єднання, яка є комплексом програмно-технічних засобів, організаційних систем та нормативних баз, що забезпечують функціонування загального інформаційного простору.

Для подальшого ефективного розвитку процесів вертикальної інтеграції необхідно створити ринок інновацій, який забезпечуватиме постійний економічний розвиток підприємств. На відміну від традиційних товарних ринків, ринок інновацій пропонує інформаційний продукт, технологію або ідею щодо вдосконалення управлінського або виробничого процесу, підвищення якості продукції тощо. Підприємства з вертикальною формою інтеграції можуть виступати на цьому ринку як споживачами, так і продавцями інноваційного товару. Схему можливої взаємодії на ринку інновацій між суб'єктами інформаційного середовища подано на рис. 1.

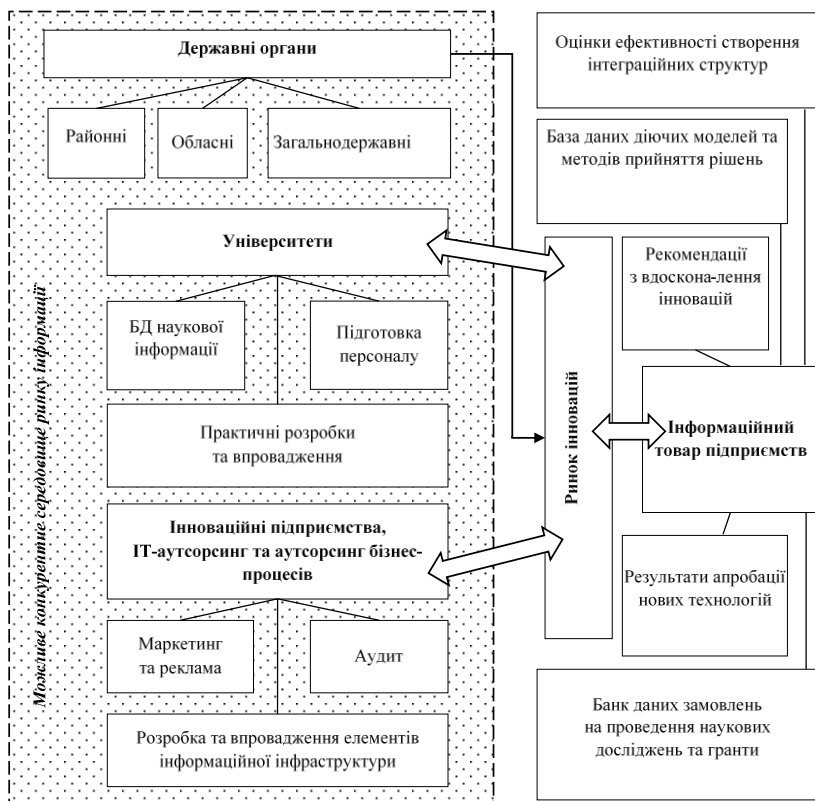

Рис. 1. Схема можливої взаємодії на ринку інновацій між суб'єктами інформаційного середовища

Джерело: власні дослідження.

Таким чином, інформаційне забезпечення процесу кооперації передбачає створення єдиного інформаційного простору підприємств, що входять до складу об'єднання за умов використання сучасних технологій розбудови інформаційної інфраструктури. Це забезпечить безперервну інформаційну підтримку життєвого циклу продукції від виробництва сировини до реалізації та відгуків споживачів. Зазначені технології в найближчому майбутньому стануть об'єктивно необхідною передумовою створення вертикально інтегрованих структур та основою господарювання в інформаційному суспільстві.

Висновки. В парадигмі забезпечення розвитку економічних систем інформація стає найважливішим фактором та ресурсом

управління. Створення будь-якої економічної структури повинно ґрунтуватися на вивченні зовнішніх та внутрішніх інформаційних потоків, які впливають на взаємодію елементів системи. В умовах вертикальної інтеграції підприємств слід детально вивчити напрями та мотиви, якими вони керуються при створенні інтеграційної структури. Рушійною силою процесу вертикальної інтеграції є намагання підприємств подолати інформаційну асиметрію та розширити свій інформаційний простір.

В результаті створення та розвитку інформаційної інфраструктури виникає єдиний інформаційний простір підприємства, який особливо чітко проявлятиметься у вертикально інтегрованих структурах завдяки значній кількості суб'єктів господарювання, об'єднаних інформаційно, технологічно та фінансово. Питання планування, прогнозування, оптимізації та стратегічного розвитку інформаційного забезпечення процесу вертикальної інтеграції потрібно розглядати як єдину систему з позиції процесного підходу. Посилення системності інформаційного забезпечення процесів вертикальної інтеграції підприємств аграрного сектора уможливується за рахунок формування інформаційних потоків та їх ітерації у межах виробничо-технологічної, маркетингової, фінансової та екологічної підсистем. Від гнучкості та якості інформаційної інфраструктури залежить ефективність функціонування всієї системи інформаційного забезпечення, а також її розвиток відповідно до стратегії вертикально інтегрованого об'єднання.

Список використаних джерел

1. Webster F. Theories of information society / F.Webster. – London : Routledge, 1995. – 257 p.
2. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз : моногр. / В. М. Бебик. – К. : МАУП, 2005. – 440 с.
3. Бурлаков О. С. IT-аутсорсинг як інструмент оптимізації діяльності підприємств / О. С. Бурлаков // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 4. – С. 90–93.
4. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах України: стат. бюлетень. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 24 с.
5. Гребешков О. М. Інформаційне забезпечення діяльності підприємства: інформаційні потреби та джерела їх задоволення / О. М. Гребешков // Вісн. Хмельницького нац. ун-ту. Економічні науки. – 2009. – № 6, т. 3. – С. 205–208.

6. Економічна енциклопедія : у 3-х т. / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) [та ін.]. – К. : Академія, 2000. – Т. 1. – 864 с.

7. Клочан В. В. Система інформаційно-консультаційного забезпечення аграрної сфери : монографія / В. В. Клочан. – Миколаїв : МДАУ, 2012. – 371 с.

8. Кузьминов Я. И. Курс институциональной экономики / Я. И. Кузьминов, К. А. Бендукидзе, М. М. Юдкевич. – М. : ГУ-ВШЭ, 2006. – 487 с.

9. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Д. Норт, пер. с англ. А. Н. Нестеренко. – М. : Фонд экономической книги, 1997. – 180 с.

10. Про інформацію [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

11. Шаститко А. Е. Неинституциональная экономическая теория / А. Е. Шаститко. – М. : ТЕИС, 1998. – 424 с.

12. Эггертссон Т. Экономическое поведение и институты / Т. Эггертссон ; пер. с англ. М. Я. Каждана. – М. : Дело, 2001. – 408 с.